

N:o 41.

Af Herr **Söderberg**: *Angående försäljning af åtskilliga kronans egendomar.*

Vid 1882 års riksdag framlade Kongl. Maj:t proposition angående försäljning på vissa villkor af sådana, kronan tillhöriga, under Kongl. Kammarkollegii förvaltning befintliga och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, för hvilka årliga arrendeaafgiften var högre än 200 kronor, men icke öfversteg 500 kronor.

Denna proposition bifölls af ena Kammaren, men afslogs af Medkammaren, hvadan frågan för tillfället förföll.

Om jag nu åter vågar upptaga densamma, så sker det icke allenast derföre, att jag är öfvertygad om den finansiella och statsekonomiska nyttan af förslaget antagande, utan äfven emedan jag tror, att allmänna meningen i landet efter tillbakavisandet af nämnda förslag allt kraftigare uttalat sig till förmån för dess genomförande.

Möjligheten för den egendomslösa jordbruksarbetaren att kunna förvärfva en egen torfva synes för hvarje dag blifva ett allt oundgängligare villkor för jordbrukets utveckling, för förbättring af jordbrukarens ställning och till förekommande af utvandring till utlandet eller städerna. Bland åtgärder i denna riktning synes försäljningen af statens små jordegendomar intaga ett framstående rum. Härom torde meningarne i allmänhet vara föga delade, och liknande åsigt uttalades med öfvertygande kraft under diskussionen härom vid förut nämnda riksdag.

Det motstånd, som vid frågans förra behandling yppades mot den föreslagna åtgärden, synes i främsta rummet härledt sig från en fosterländsk farhåga att vi, sedan vi under bekymmersamma tider, om ock med mycken svårighet och uppoffring, lyckats bevara dem af våra domäner, som vi ännu ega i behåll, nu under våra yppersta välmakts-

dagar skulle afyttra desamma och derigenom åstadkomma ett sådant statens skick, att alla erforderliga tillgångar skulle blifva beroende af de tillfälliga anslag, Riksdagen beviljade.

Med anledning häraf ber jag få anmärka, att uti regeringens förslag ingalunda var fråga om att *afyttra* någon del af statens egendom i den meningen, att man skaffade sig penningar i stället för fastigheter, utan blott att *utbyta* sådana statens fastigheter, som gifvo för liten inkomst, mot sådana, som skänkte större afkastning, då inkomsten af försäljningen skulle användas till inköp af statens jernvägsobligationer och penningarne sålunda ånyo nedläggas i sådana fastigheter som jernvägarne, hvilka för samma kapital redan gifva större afkastning och i framtiden komme att gifva ännu större sådan, än med de försålda jordegendomarne någonsin kunde blifva fallet. Användandet var sålunda likartadt med det, som redan blifvit tillämpadt i afseende på inkomsten af sådana jordegendomars försäljning, som gifvo mindre än 200 kronors arrende, och för hvilken skulle inköpas skogsbärande, till skogsodling tjenlig mark o. s. v. Dessutom skulle staten fortfarande bibehålla alla egendomar, af hvilka den på en eller annan grund kunde påräkna större nytta, än genom försäljningen, eller hvilka den eljest behöfde.

Hvad beträffar det politiska skälet eller åstadkommande af ett sådant statens skick, att alla tillgångar skulle blifva beroende af de tillfälliga anslag, Riksdagen beviljade, så torde blott behöfva anmärkas, att detta redan *är* och för hvarje dag alltmera kommer att *blifva* förhållandet, i den mån bevillingarnes relativa storlek tilltager mot de ordinarie inkomsternas. Den lilla afkastning, staten genom ifrågasvarande egendomars försäljning skulle mista, vore i alla händelser för obetydlig att på detta förhållande kunna utöfva något inflytande.

Å andra sidan torde den nationalekonomiska nyttan af de smärre egendomarnes försäljning vara gifven, då desamma säkerligen aldrig i arrendatorernas eller statens händer kunde gifva den afkastning och erhålla den förbättring, som blefve möjlig genom sjelfgande jordbrukares skötsel.

När härtill komma de af regeringen med så mycken kraft framhållna skälen, att staten genom försäljningen skulle erhålla dubbel, om ej tredubbel inkomst mot den afkastning, den kunde hafva af utarrenderingen, och att förvaltningen för Domänstyrelsen af de bibehållna egendomarne väsentligen skulle underlättas samt kostnaderna därför minskas, så vågar jag antaga, att frågan vid nu förnyad pröfning af Riksdagen måhända skall röna bättre framgång, än som för tvenne år sedan var fallet.

På grund af hvad jag sålunda anfört och med åberopande af den motivering och utredning, som finnes uti Kongl. Maj:ts proposition N:o 19 vid 1882 års riksdag, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen, utan rubbning i förut fattade beslut rörande försäljning af hemman och lägenheter, hvilkas årliga arrende icke öfverstiger 200 kronor, måtte besluta:

att vid inträffande arrendeledighet af sådana kronan tillhöriga, under Domänstyrelsens förvaltning nu befintliga och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, för hvilka årliga arrendeafgiften är högre än 200 kronor, men icke öfverstiger 500 kronor, det må bero af Kongl. Maj:t att, efter pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, förordna, huruvida egendomen fortfarande bör för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas;

att på enahanda sätt må förfaras äfven i afseende å dylika, i de norrländska länen belägna egendomar, för hvilka årliga arrendet öfverstiger 500 kronor;

att, der Kongl. Maj:t pröfvar försäljning böra ega rum, densamma må ske i den ordning, och under de vilkor, som nu gälla för försäljningen af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser Kongl. Maj:t kan finna lämpligt att, vare sig i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela;

samt att de genom den nu föreslagna försäljningen inflytande medlen må, intill dess annorlunda kan af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutas, öfverlemnas till Riksgäldskontoret, för att genom uppköp af obligationer eller på annat sätt användas till afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån.

Stockholm den 26 Januari 1884.

P. M. Söderberg.
